

Р.В. ТУЛЬЧИНСЬКИЙ,
к.е.н., доцент, завкафедри менеджменту організацій, Міжнародний науково-технічний університет ім. академіка Юрія Бугая

Вплив якості прийняття управлінських рішень на економічну безпеку промислового підприємства

У статті розглядається поняття економічної безпеки підприємства. Доведено, що головною метою забезпечення економічної безпеки підприємства, яку потрібно досягти, є забезпечення перманентної позитивної стабільності його функціонування, а також створення передумов для виконання стратегічного бізнес-плану. Визначено, що управлінські рішення, які приймаються в цілях забезпечення економічної безпеки підприємства, розглядаються як вибір цілеспрямованих альтернативних дій у межах отриманих повноважень та наявної компетенції. Обґрунтовано умови, які необхідні для прийняття ефективних управлінських рішень із дотриманням вимог системи економічної безпеки підприємства. Розкрито сутність поняття «якість управлінського рішення».

Ключові слова: якість, управлінські рішення, економічна безпека, промислове підприємство, принципи управління, ефективність системи економічної безпеки.

Р.В. ТУЛЬЧИНСКИЙ,
к.э.н., доцент, завкафедрой менеджмента организаций,
Международный научно-технический университет им. академика Юрия Бугая

Влияние качества принятия управленческих решений на экономическую безопасность промышленного предприятия

В статье рассматривается понятие экономической безопасности предприятия. Доказано, что главной целью обеспечения экономической безопасности предприятия, которой необходимо достичь, является достижение перманентной позитивной стабильности его функционирования, а также создание предпосылок для выполнения стратегического бизнес-плана. Определено, что управленческие решения, которые принимаются в целях обеспечения экономической безопасности предприятия, рассматриваются как выбор целенаправленных альтернативных действий в рамках полученных полномочий и имеющейся компетенции. Обоснованы условия, необходимые для принятия эффективных управленческих решений с соблюдением требований системы экономической безопасности предприятия. Раскрыта суть понятия «качество управленческого решения».

Ключевые слова: качество, управленческие решения, экономическая безопасность, промышленное предприятие, принципы управления, эффективность системы экономической безопасности.

R. TULCHINSKY
PhD, Associate Professor,
Head of chair of organizations management International Science and Technical University named after Yuri Bugay

Influence of quality of management decisions in the economic security industrial enterprises

The article deals with the concept of economic security. We prove that the primary purpose of providing economic security that you want to achieve is to achieve permanent positive sustainability of its operations, and to create the conditions for the implementation of the strategic business plan. Is determined that management decisions are taken in order to ensure economic security are seen as purposeful selection of alternative actions within the received powers and existing powers. The conditions, which necessary for effective management decisions comply with the system of economic security are grounded. It is discovered the essence of the concept «quality of administrative decision».

Keywords: quality, management decisions, economic security, industrial plant, principles of management, efficiency of economic security.

Постановка проблеми. На сучасному складному етапі функціонування економіки країни пріоритетного значення набуває необхідність забезпечення економічної безпеки вітчизняних промислових підприємств. Створення відповідної системи на підприємстві безпосередньо пов'язано з вирішенням правових, економічних, управлінських завдань, які постають перед підприємствами внаслідок впливу мінливого динамічного зовнішнього середовища.

Розробка алгоритму, прийняття та втілення у життя ефективних управлінських рішень є одним із найважливіших факторів у забезпеченні економічної безпеки підприємства, що, своєю чергою, мінімізує значну кількість втрат та недоліків, які можуть бути допущені при прийнятті різноманітних рішень у діяльності підприємства. Прийняття управлінських рішень та підвищення їхньої якості є важливою проблемою

для усіх без винятку вітчизняних промислових підприємств господарського комплексу України.

В умовах багатоаспектної конкурентної економіки та високого рівня невизначеності зовнішнього середовища найважливішим елементом управлінської діяльності промислового підприємства виступає система економічної безпеки підприємства. Система економічної безпеки підприємства дає можливість сформулювати такий механізм управління, який зможе вдосконалити кадрову, фінансову, технологічну, інноваційну політику підприємства, а також забезпечить стійкий фінансово-економічний розвиток та захист економічних інтересів в умовах європейської інтеграції.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Аналіз літературних джерел засвідчує, що дослідженням проблем забезпечення економічної безпеки підприємств при-

св'ячують свої праці такі відомі вітчизняні вчені, як Л. Донець [1], С. Ілляшенко [2, 3], Д. Ковальов [4], Г. Козаченко [5, 10], Т. Кузенко [6], О. Ляшенко [7, 10], В. Мунтіян [8], О. Нусінова [9], Н. Підлужна [11], С. Покропивний [12], В. Пономарьов [5], С. Шкарлет [13] та ін. Але необхідно зауважити, що питання економічної безпеки промислових підприємств до цього часу залишаються недостатньо розкритими. У зв'язку з вище зазначеним питання прийняття ефективних управлінських рішень у контексті забезпечення досконалої системи економічної безпеки підприємства на сучасному етапі функціонування економіки України в умовах європейської інтеграції залишається актуальним.

Метою статті є дослідження існуючих підходів щодо оцінки впливу якості прийняття управлінських рішень, основних положень забезпечення економічної безпеки промислових підприємств та їх взаємозв'язку.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах господарювання на економічну безпеку підприємства впливають різноманітні факторів. Одним із найголовніших з них є склад та якість управлінських кадрів на промислових підприємствах. Керівництво будь-якого підприємства безпосередньо приймає участь у прийнятті управлінських рішень, від яких залежить конкурентоспроможність підприємства та результат того, чи досягне воно своїх стратегічних і тактичних цілей. Крім того, керівники володіють практично всією достовірною інформацією стосовно положення справ на підприємстві, що, по суті, накладає на них обов'язки по довгостроковому ефективному управлінню підприємством. Також необхідно зауважити, що управлінська ланка підприємства формує корпоративну культуру, від якої залежать внутрішньоорганізаційні зв'язки, відносини між співробітниками, а також форми та способи взаємозв'язку з клієнтами та споживачами виробленої продукції.

Економічна безпека підприємства, на наш погляд, це система забезпечення перманентного стабільного функціонування підприємства завдяки ефективному використанню людських, матеріальних, фінансових, технологічних та інноваційних ресурсів, які відповідають місії, стратегічним цілям і завданням підприємства для уникнення можливих загроз внутрішнього та зовнішнього середовища.

Головною метою забезпечення економічної безпеки підприємства є досягнення перманентної позитивної стабільності його функціонування, а також створення передумов для виконання стратегічного бізнес-плану, враховуючи наявність об'єктивних та суб'єктивних факторів – різноманітних загроз і небезпек.

Економічну безпеку можна охарактеризувати сукупністю якісних та кількісних показників, одним із основних при цьому виступає оцінка рівня економічної безпеки. Для досягнення високого рівня економічної безпеки, промислове підприємство має забезпечувати максимальну ефективність використання та злагоджене функціонування основних складових системи економічної безпеки підприємства. Основними складовими системи є напрями та методи контролю, аналізу проблемних ситуацій, створення інструментарію та систематизація заходів щодо реалізації та втілення у життя її програмного забезпечення. Управління економічною безпекою потребує зведення цих факторів у єдину систему, яка осно-

вана на загальних принципах та критеріях оцінки економічного стану промислового підприємства.

Діяльність ефективно функціонуючих промислових підприємств доводить, що досягнення високої рентабельності виробництва потребує збалансованості системи економічної безпеки та створення чіткої структури управління підприємством. Для того щоб прийняті рішення виконувалися у встановлені терміни і з необхідним, заздалегідь визначеним рівнем якості, необхідно створення, виконання та контроль алгоритмів прийняття ефективного управлінського рішення. Якість отриманих результатів є наслідком роботи всієї системи управління підприємством.

Основою процесу підготовки та прийняття управлінського рішення є наявність проблемної ситуації, тобто такого стану діяльності об'єкта управління, який не відповідає бажаному, перешкоджає ефективному функціонуванню та розвитку об'єкта та потребує негайного вирішення. Необхідність вибору та прийняття ефективного управлінського рішення частіше всього виникає, коли є кілька альтернатив, з яких треба вибрати найприйнятнішу. Вибір відповідної альтернативи варіанта рішення здійснюється, з врахуванням системи критеріїв оцінки ситуації та з дотриманням заздалегідь встановленого порядку прийняття рішення на базі науково обґрунтованих принципів.

Процес управління промислового підприємства передбачає необхідність дотримання певних принципів, а саме: оперативність керівництва; ефективність управління; оптимальний розподіл функціональних обов'язків працівників апарату управління; раціональне делегування повноважень і відповідальності між працівниками.

Як системоутворюючі принципи необхідно виділити: по-перше, намагання промислового підприємства прийти до стійкого стану завдяки підвищенню рівня планування внутрішньовиробничих процесів, по-друге, можливості впливу на фактори зовнішнього середовища. Безумовно, чим вище рівень планування, тим вище ефективність управління та стійкість підприємства до зовнішніх загроз.

Одними із головних вимог, які висуває сучасне економічне середовище до промислових підприємств, є:

- розвиток горизонтальних зв'язків;
- створення внутрішньої мережі комунікацій;
- орієнтація на роботу в короткотермінових проектних групах;
- створення віртуальних офісів, які підвищують самостійність працівників та спрощують роботу з клієнтами.

Традиційні організаційні структури втрачають свою значимість, на їх місце приходять мережеві структури, замість посадових обов'язків використовуються делеговані повноваження. У контексті забезпечення економічної безпеки підприємства підвищується значення висококваліфікованого ефективного управління, яке набуває мережевого характеру та виходить за регіональні рамки.

Управлінські рішення мають спиратися на об'єктивні закони та закономірності суспільного життя. Але, крім того, управлінські рішення істотно залежать від різноманітних факторів – якості оцінки ситуації, логіки розроблення рішень, структуризації завдань, певного рівня культури управління, механізму реалізації рішень, системи захисту інформації, виконавчої дисципліни тощо. При цьому потрібно завжди враховувати, що й ретельно відпрацьовані рішення можуть

стати неефективними, якщо вони не корелюються з системою економічної безпеки підприємства та не передбачають можливих змін – у ситуації, стану виробничої системи, змін зовнішнього середовища. В умовах сучасного управління у зв'язку з участю великої кількості фахівців у процесі обговорення, розробки та прийняття рішень управлінські рішення стають більш колегіальними.

Управлінські рішення, які приймаються з метою забезпечення економічної безпеки підприємства, розглядаються як вибір цілеспрямованих альтернативних дій у межах отриманих повноважень та наявної компетенції.

На сучасному етапі функціонування економіки держави необхідними умовами для прийняття ефективних управлінських рішень із дотриманням вимог системи економічної безпеки для промислових підприємств є:

- необхідність вивчення конкурентного середовища та знання обґрунтованих методів операційного управління;
- наявність стратегічних планів розвитку із врахуванням різноманітних сценаріїв впливу зовнішнього середовища;
- забезпечення нерозповсюдження внутрішньофірмової інформації та інформації, яка становить комерційну таємницю за всіма напрямками діяльності промислового підприємства;
- знання можливих методів та напрямів конкурентної боротьби;
- моніторинг реально існуючих та можливих у майбутньому зовнішніх загроз, у тому числі на середньостроковий та довгостроковий періоди;
- значна увага прогнозуванню розвитку промислового підприємства з використанням сучасних економіко-математичних методів моделювання виробничих, трудових, фінансових та інноваційних процесів;
- якість сприйняття та швидкість виконання прийнятих управлінських рішень персоналом підприємства;
- досконала система мотивації участі персоналу у прийнятті управлінських рішень та подальшої їх реалізації;
- відповідність прийнятих управлінських рішень діючої організаційної структури підприємства, механізму управління та методам управління, які використовуються на підприємстві;
- висока кваліфікація кадрів, які здійснюють розробку, прийняття рішень та організацію їх виконання;
- багатоступенева система контролю за процесом прийняття управлінських рішень на промисловому підприємстві.

Отже, на наш погляд, можна визначити якість управлінського рішення як сукупність критеріїв, які тією чи іншою мірою відповідають потребам успішного вирішення виробничого завдання та забезпечують реальність його реалізації. У цьому контексті управлінські рішення мають бути узгоджені та скорельовані зі стратегією розвитку в усіх основних галузях функціонування життєдіяльності промислового підприємства, відповідаючи при цьому вимогам економічної безпеки.

Враховуючи вище зазначене, у сучасних умовах функціонування промислових підприємств з врахуванням вимог їх економічної безпеки управлінські рішення повинні відповідати таким критеріям якості як: своєчасність, адресність, конкретність, ефективність, результативність. Якість управлінського рішення визначає ступінь його гармонійності характеру наявних завдань функціонування та розвитку операційних виробничих систем промислового підприємства,

сукупності параметрів рішення, які відповідають вимогам конкретних споживачів, реальності його реалізації та вимогам системи забезпечення економічної безпеки.

Якість управлінського рішення значною мірою впливає на кінцевий результат діяльності промислового підприємства та залежить від низки чинників:

- характеру прийнятого рішення;
- якості вихідної інформації, що визначається її достовірністю, достатністю, захищеністю, формою уявлення;
- готовності керованої системи до виконання прийнятих рішень;
- своєчасності прийнятих рішень, обумовленою швидкістю їх розробки, прийняття, передачі та організації їх виконання.

Висновки

Сутність наукового дослідження полягає в аналізі економічної безпеки як об'єкту управління, що визначається у створенні системи методів та заходів, які направлені на створення сприятливих умов для досягнення цілей промислового підприємства, враховуючи економічну сферу діяльності, а також для нівелювання дії внутрішніх та зовнішніх загроз. Концептуальні основи системи економічної безпеки повинні відповідати організаційній структурі, стратегічним, тактичним цілям та задачам, сформульованим у стратегії промислового підприємства.

Теоретичне та практичне значення результатів дослідження полягає у визначенні особливостей прийняття управлінських рішень щодо забезпечення економічної безпеки промислових підприємств. Управлінське рішення при цьому трактується як вибір цілеспрямованих альтернативних дій у межах отриманих повноважень та наявної компетенції. Виходячи з цього тлумачення вибір найкращої альтернативи прийняття варіанту рішення засновано на об'єктивній оцінці потенціальних можливостей з урахуванням прогнозування можливих загроз зовнішнього середовища, що забезпечить дотримання вимог системи економічної безпеки підприємства. Подальші напрями дослідження потребують урахування постійно мінливого впливу змін внутрішнього та зовнішнього середовища, що безпосереднім чином впливають на економічну безпеку підприємства.

Список використаних джерел

1. Донець Л.І. Економічна безпека підприємства / Л.І. Донець, Н.В. Ващенко. – К.: ЦУЛ, 2008. – 240 с.
2. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навчальний посібник. 2-ге вид., доп. перероб. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 220 с.
3. Ілляшенко С.Н. Составляющие экономической безопасности предприятия и подходы к ее оценке / С.Н. Ілляшенко // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – №3. – С. 12–19.
4. Ковалев Д. Экономическая безопасность предприятия / Д. Ковалев, Т. Сухорукова // Экономика Украины. – 2005. – №10. – С. 48–52.
5. Козаченко А.В. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения: [монография] / А.В. Козаченко, В.П. Пономарев, А.Н. Ляшенко. – К.: Либра, 2003. – 280 с.
6. Кузенко Т.Б. Планування економічної безпеки підприємств в умовах ринкової економіки: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01 / Т.Б. Кузенко. – К., 2004. – 18 с.

7. Ляшенко О.М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства: [монографія] / О.М. Ляшенко. – Луганськ: СНУ ім. В. Даля, ПП Резніков, 2011. – 400 с.

8. Мунтіян В.І. Економічна безпека України / В.І. Мунтіян. – К.: КВІЦ, 1999. – 464 с.

9. Нусінова О.В. Методологічні основи оцінювання економічної безпеки підприємств (на прикладі гірничо-збагачувальних комбінатів): дис. доктора екон. наук: 08.00.04 / О.В. Нусінова. – К.: 2012. – 433 с.

10. Система економічної безпеки: держава, регіон, підприємство: [монографія] / Ляшенко О.М., Погорелов Ю.С., Безбожний В.Л. [та ін.]; за заг. ред. Г.В. Козаченко. – Луганськ: вид-во «Елтон-2», 2010. – 282 с.

11. Подлужная Н.А. Выбор критериев экономической безопасности предприятия / Н.А. Подлужная // Донецкий национальный университет. Научные работы ДНТУ. – Донецьк: ДонНТУ. – 2002. – №46. – С. 10–13.

12. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства / С.Ф. Покропивний // К.: КНЕУ, 2000. – 526 с.

13. Шкарлет С.М. Формування і діяльність системи економічної безпеки сучасного підприємства / С.М. Шкарлет, В.А. Іванець // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки»: науковий збірник. – 2012. – №1(56). – С. 21–25.

14. Аналітична оцінка рівня економічної безпеки підприємства [Електрон. ресурс]. – <http://www.refine.org.ua/pageid-1330-1.html>

УДК 338.439.3.003.13:635.655

О.О. БОЙКО,

к.е.н.,

В.В. ХАЧАТРЯН,

к.е.н., Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Прогнозування попиту на вітчизняному ринку сої у середньостроковій перспективі

З метою створення необхідних умов розвитку ринку сої на загальнодержавному та регіональному рівнях необхідним стає наукове обґрунтування оптимального обсягу виробництва сої в Україні. Це потребує врахування прогнозного рівня попиту на сою та планування оптимального розміру посівних площ даної культури в державі та в її окремих регіонах. Спрогнозовано попит на сою та продукти її переробки з урахуванням прогнозних обсягів внутрішнього споживання сої та її експорту. При цьому спрогнозовано основні напрями споживання та використання сої та соєпродуктів, зокрема на харчові цілі, на корм сільгосптваринам та птиці, на посів, на нехарчові цілі.

Ключові слова: ринок сої, попит, прогноз, екстраполяція, алгоритм, планування.

О.О. БОЙКО,

к.э.н.,

В.В. ХАЧАТРЯН,

к.э.н., Винницкий торгово-экономический институт КНТЕУ

Прогнозирование спроса на отечественном рынке сои в среднесрочной перспективе

С целью создания необходимых условий для развития рынка сои на общегосударственном и региональном уровнях необходимым становится научное обоснование оптимального объема производства сои в Украине. Это требует учета прогнозированного уровня спроса на сою и планирования оптимального размера посевных площадей данной культуры в государстве и в его отдельных регионах. Спрогнозирован спрос на сою и продукты ее переработки с учетом прогнозных объемов внутреннего потребления сои и ее экспорта. При этом учтены основные направления потребления и использования сои и соепродуктов, в частности на пищевые цели, на корм сельскохозяйственным животным и птице, на посев, на непищевые цели.

Ключевые слова: рынок сои, спрос, прогноз, экстраполяция, алгоритм, планирование.

In order to create the necessary conditions for the development of soybean market at the national and regional levels is necessary scientific justification optimal level of production of soybean in Ukraine. This requires consideration of the forecast of demand for soybeans and planning the optimal size of this crop acreage in the state and in its individual regions. Projected demand for soybeans and products thereof on the basis of forecast of domestic consumption and export of soybean. This predicted main trends of consumption and the use of soy and soyeproduktiv, particularly for food purposes, silhosptvarynam feed and poultry for planting on non-food purposes.

Keywords: soybean market, demand, forecast, extrapolation, algorithm, planning.

Постановка проблеми. Вирішення проблеми білкового дефіциту є досить нагальним завданням не лише для країн, що розвиваються, а й для держав із ринковою економікою. Одним із напрямів вирішення цієї проблеми є збільшення обсягів виробництва сільськогосподарських культур, що містять значну кількість білка. Однією з таких культур є соя. Універсальність її пов'язана з високим вмістом у насінні сої білків, жирів, лецитину тощо. Тому перспективним є її використання в

олійножировій галузі (у виробництві олій, маргаринів), у хлібопекарській та кондитерській галузях (зокрема, у виробництві хлібобулочних виробів, шоколаду), а також у кормовиробництві (для виробництва високобілкового шроту та продуктивних комбікормів). За таких обставин необхідність дослідження шляхів формування ринку сої та продуктів її переробки набувають для України все більшої актуальності при розв'язанні проблеми дефіциту рослинного та тваринного білка.